

Smlouva o úvěru - odstoupení

Vyplývá-li z vůle stran, projevené ve smlouvě o úvěru i z povahy smluvených zajišťovacích instrumentů, že i po odstoupení od smlouvy o úvěru má trvat smluvené zajištění, vztahuje se toto zajištění nejen na základní závazek ze smlouvy o úvěru, spočívající

Vyplývá-li z vůle stran, projevené ve smlouvě o úvěru i z povahy smluvených zajišťovacích instrumentů (zástavní právo a zjišťovací blankosměnka), že i po odstoupení od smlouvy o úvěru má trvat smluvené zajištění, vztahuje se toto zajištění nejen na základní závazek ze smlouvy o úvěru, spočívající ve splácení úvěru a zaplacení úroků, ale i na závazek vrátit zaplacenou částku úvěru s příslušenstvím vyplývající z odstoupení od smlouvy.

Z odůvodnění.

Vrchní soud jako soud odvolací rozhodl v předmětné věci výše uvedeným rozsudkem, že rozsudek soudu prvního stupně se mění tak, že směnečný platební rozkaz vydaný krajským soudem dne 3. 4. 1995 pod čj. 5 Sm 89/95-24, se vůči žalovaným prvním až čtvrtému ponechává v platnosti a žalovaní první až čtvrtý jsou povinni zaplatit žalobkyni na náhradu nákladů odvolacího řízení společně a nerozdílně 1 000 000 Kč do 15 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

V odůvodnění rozsudku odvolacího soudu se zejména uvádí, že krajský soud rozsudkem ze dne 14. 8. 1995, čj. 5 Cm 128/95-24, zrušil vůči žalovaným prvním až čtvrtému směnečný platební rozkaz a žalobkyni uložil zaplatit žalovaným náhradu nákladů řízení. Vycházel ze zjištění, že proti směnečnému platebnímu rozkazu, jímž bylo celkem šesti žalovaným uloženo zaplatit žalobkyni společně a nerozdílně 75 000 000 Kč s 6 % úrokem od 13. 8. 1994 do zaplacení, směnečnou odměnu 250 000 Kč a náklady řízení 500 000 Kč, podali první čtyři žalovaní námítky, opírající se o tvrzení, že žalovaná směnka byla vystavena jako zajišťovací instrument k závazkům z úvěrové smlouvy, uzavřené mezi žalobkyní a prvním žalovaným.

Při projednání námitek žalovaných soud prvního stupně pokládal za nesporné, že žalobkyně a první žalovaný uzavřeli dne 21. 10. 1993 úvěrovou smlouvu č. 106/93/93, jejíž nedílnou součástí jsou úvěrové podmínky žalobkyně. podle bodu 7 smlouvy bylo k zajištění poskytnutého úvěru sjednáno jednak zřízení zástavního práva k vyjmenovaným nemovitostem, jednak vystavení blankosměnky na celou výši úvěru bez vyplnění data splatnosti, avalované třemi fyzickými osobami s tím, že žalobkyně se jako věřitelská banka zavázala, že vystavenou blankosměnku předloží k proplacení pouze v případě opakovaného neuhrazení úroků nebo neuhrazení jistiny. Při podpisu úvěrové smlouvy byla prvním žalovaným vystavena blankosměnka na částku 75 000 000 Kč ve prospěch žalobkyně, dle výslovného ujednání bez data splatnosti, avalovaná - mimo jiné - žalovanými druhým až čtvrtým.

Dále soud prvního stupně vzal ze nesporné, že první žalovaný se v průběhu dubna 1994 dostal do prodlení se splácením úvěru. Po dvou marných výzvách k řádnému splácení žalobkyně písemným podáním z 25. 7. 1994, adresovaným prvním žalovanému, od smlouvy o úvěru odstoupila spolu s výzvou k zaplacení celé dlužné částky do 3. 8. 1994 s tím, že po marném uplynutí této lhůty banka přikročí k realizaci zajišťovacích prostředků. To se také stalo. Po odstoupení od smlouvy došlo k doplnění blankosměnky o chybějící údaj splatnosti, a to 12. 8. 1994 a žalobkyně vyzvala prvního žalovaného k zaplacení směnky do 12. 8. 1994. Dopisy z 18. 8. 1994 pak byli k úhradě směnečné jistiny vyzváni i všichni avalisté.

Soud prvního stupně dovedl, že v důsledku odstoupení od smlouvy zanikla ke dni 29. 7. 1994 základní povinnost dlužníka - prvního žalovaného, ze smlouvy o úvěru, a to platit ve sjednané lhůtě úroky a vrátit poskytnutý úvěr, zajištěná blankosměnkou. V rámci zániku všech práv a povinností zaniklo i právo žalobkyně jako věřitele požadovat dlužnou částku prostřednictvím blankosměnky. Ze smlouvy nevyplývá vůle účastníků ponechat právo k uplatnění blankosměnky i pro případ zániku smlouvy, např. z důvodu odstoupení. Odstoupením od smlouvy zanikl závazek zajištěný žalovanou směnkou a zaniklo i právo žalobkyně požadovat zaplacení nesplaceného úvěru prostřednictvím směnky jako zajišťovacího prostředku. Žalovaní tak prokázali své námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu, že zanikl závazek zajištěný žalovanou směnkou a že blankosměnka byla vyplněna v rozporu s ujednáním v úvěrové smlouvě. Soud prvního stupně proto podle § 175 odst. 4 o.s.ř. směnečný platební rozkaz zrušil.

K odvolání žalobkyně odvolací soud dospěl k závěru, že odvolání je důvodné. Ztotožnil se sice se skutkovými zjištěními soudu prvního stupně, nesouhlasil však s právním posouzením věci.

Podle názoru odvolacího soudu povinnost žalovaných zaplatit žalovanou částku ze směnky vyplývá z čl. I. § 78 odst. 1 za použití ustanovení § 28 odst. 1, 2 zákona směnečného a šekového č.

[191/1950](#) Sb. - u prvního žalovaného a z ustanovení čl. I § 77 odst. 3 za použití ustanovení § 32 odst. 1, § 78 odst. 1 a § 28 odst. 1, 2 cit. zákona. O pravosti a platnosti blankosměnky vystavené prvním žalovaným nebylo pochyb. Žalobkyně blankosměnku doplnila o chybějící údaj splatnosti v souladu s úvěrovou smlouvou, podle níž měla být doplněná blankosměnka předložena k placení v případě opakovaného nezaplacení úroků nebo nezaplacení jistiny. K této situaci došlo. Žalobkyně pro prodlení prvního žalovaného se splátkami úroků oprávněně podle čl. 12 obecných úvěrových podmínek, které jsou součástí smlouvy, od smlouvy odstoupila a požadovala předčasné splacení úvěru k 3. 8. 1994. K tomuto datu úvěr splacen nebyl, a proto se naplnila podmínka úvěrové smlouvy pro použití směnky. Závěr soudu prvního stupně, že po odstoupení od smlouvy o úvěru již žalobkyně neměla právo doplnit blankosměnku, byl tedy správný.

Odvolací soud proto změnil rozsudek soudu prvního stupně, jak uvedeno ve výroku jeho rozsudku.

Proti tomuto rozsudku podali žalovaní 2), 3) a 4) dovolání.

Žalovaný 2) se dovolává přípustnosti podle § 238 odst. 1 o.s.ř. a důvodu, uvedené v § 241 odst. 2 písm. d) o.s.ř. Právní posouzení odvolacího soudu považuje žalovaný 2) za chybné. Namítá zejména, že žalobkyně od úvěrové smlouvy odstoupila a tím došlo k zániku smlouvy jako celku. Podle kogentního ustanovení § 351 odst. 1 obch. zák. se zánikem smlouvy je spojen i zánik pohledávky úvěrového věřitele vůči úvěrovému dlužníku a tento dlužník již nemá v souladu se smlouvou povinnost hradit jistinu, popř. úroky z úvěru. Úvěrový závazek zanikl, avšak namísto něho žalobkyni vznikla jiná pohledávka, z jiného důvodu, a to na vrácení plnění z titulu bezdůvodného obohacení ve smyslu § 451 odst. 2 obč. zák. Na takto nově vzniklou pohledávku však nemohou být použity zajišťovací instituty, které sloužily k zajištění úvěrového dluhu. Po zániku úvěrové smlouvy nesvědčilo žalobkyni právo na uplatnění blankosměnky k zajištění nově vzniklé pohledávky z bezdůvodného obohacení. Žalobkyně se proto při nabývání směnky provinila hrubou nedbalostí a tudíž uplatnila směnečná práva vůči žalovaným v rozporu s ustanovením § 10 směnečného a šekového zákona.

Žalovaný 2) z uvedených důvodů navrhuje, aby dovolací soud zrušil napadené rozhodnutí a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení. Současně žádá o odložení vykonatelnosti napadeného rozhodnutí.

Žalovaný 3) v dovolání rovněž poukazuje na ustanovení § 238 odst. 1 a § 241 odst. 2 písm. d) o.s.ř. a uvádí v podstatě tytéž skutečnosti a právní námitky jako žalovaný 2). Dospívá k závěrům, že práva a

povinnosti z úvěrové smlouvy podle § 591 odst. 1 obch. zák. zanikly v důsledku odstoupení od smlouvy a žalobkyně proto po zániku úvěrové smlouvy neměla právo na doplnění blankosměnky. K dohodě o vyplňovacím právu ohledně blankosměnky došlo při jednání o úvěrové smlouvě a smlouva o udělení vyplňovacího práva byla nepochybně smlouvou závislou na úvěrové smlouvě ve smyslu § 275 odst. 3 obch. zák. Na takto jednostranně závislé smlouvy se použije ustanovení § 275 odst. 2 obch. zák. a zánik jedné ze závislých smluv jinak než splněním způsobuje zánik ostatních vázaných smluv. Pokud zanikla úvěrová smlouva, zanikla i smlouva o udělení vyplňovacího práva, a to odstoupením od smlouvy. Blankosměnka nemohla sloužit ani k vymáhání pohledávky z úvěrového vztahu ani k zajištění nově vzniklé pohledávky z bezdůvodného obohacení. Odvolací soud pochybil zejména tím, že se nezabýval otázkou, zda v době vyplnění blankosměnky vyplňovací právo žalobkyně ještě existovalo.

Žalovaný 3) navrhuje zrušení napadeného rozhodnutí a vrácení věci k dalšímu řízení a zároveň žádá o odložení vykonatelnosti rozhodnutí.

Žalovaný 4) uvádí taktéž v dovolání - shodně s žalovanými 2) a 3) - právní názor, kterým popírá právo žalobkyně uplatnit blankosměnku po zániku úvěrové smlouvy v důsledku odstoupení žalobkyně od této smlouvy. Odvolací soud nezdůvodnil, proč podle jeho názoru i po odstoupení od úvěrové smlouvy trvá právo žalobkyně k blankosměnce. Pokud v době vyplnění blankosměnky již vyplňovací právo neexistovalo, provinila se žalobkyně při nabývání směnky minimálně hrubou nedbalostí. V ostatním žalovaný 4) uvádí totožné právní námítky, jako žalovaní 2) a 3).

Žalovaný 4) - stejně jako žalovaní 2) a 3) - navrhuje, aby dovolací soud zrušil napadené rozhodnutí odvolacího soudu a věc vrátil k dalšímu řízení a též navrhuje odložení vykonatelnosti napadeného rozhodnutí.

Nejvyšší soud jako soud dovolací, po zjištění, že podaná dovolání mají náležitosti, předepsané zákonem (ustanovení § 240 odst. 1 a § 241 odst. 1 a 2 o.s.ř.) a že jsou přípustná [ustanovení § 238 odst. 1 písm. a) o.s.ř.], dospěl k závěru, že dovolání nejsou důvodná.

Stěžejní právní otázkou je, zda v daném případě odstoupením od smlouvy o úvěru zaniklo též zajištění závazku z blankosměnky, popř. obecně řečeno ze zajištění vůbec, jako takového.

Obchodní zákoník obsahuje speciální komplexní právní úpravu odstoupení od smlouvy. Podle ustanovení § 344 obch. zák. od smlouvy lze odstoupit pouze v případech, které stanoví smlouva nebo tento zákon a v ustanovení § 351 odst. 1 obch. zák. jsou stanoveny účinky odstoupení tak, že odstoupením od smlouvy zanikají všechna práva a povinnosti stran ze smlouvy. Odstoupení od smlouvy se však nedotýká nároku na náhradu škody vzniklé porušením smlouvy, ani smluvních ustanovení týkajících se volby práva nebo volby tohoto zákona podle § 262, řešení sporů mezi smluvními stranami a jiných ustanovení, která podle projevené vůle stran nebo vzhledem ke své povaze mají trvat i po ukončení smlouvy. V ustanovení § 506 obch. zák. je pak obsažena zvláštní úprava odstoupení od smlouvy o úvěru při prodlení, a to tak, že je-li dlužník v prodlení s vrácením více než dvou splátek nebo jedné splátky po dobu delší než tři měsíce, je věřitel oprávněn od smlouvy odstoupit a požadovat, aby dlužník vrátil dlužnou částku s úroky.

V této souvislosti je namístě poukázat na ustanovení § 349 odst. 1 obch. zák. že odstoupením od smlouvy smlouva zaniká, když v souladu s tímto zákonem projev vůle oprávněné strany odstoupit od smlouvy je doručen druhé straně. Na rozdíl od obecné úpravy v ustanovení § 48 odst. 2 obč. zák., podle níž odstoupením od smlouvy se smlouva ruší od počátku (ex tunc), není-li právním předpisem stanoveno nebo účastníky dohodnuto jinak, spočívá obchodněprávní úprava na zásadě, že odstoupením smlouva zaniká ex nunc. Oproti občanskoprávní úpravě není závazek ze smlouvy po

odstoupení od smlouvy závazkem z bezdůvodného obohacení.

V posuzovaném případě žalobkyně uzavřela s prvním žalovaným smlouvu o úvěru č. 106/32/93 na krátkodobý úvěr 75 000 000 Kč, přičemž v čl. 7 smlouvy byly dohodnuty dva způsoby zajištění úvěru, a to zřízení zástavního práva ke specifikovaným nemovitostem a dále vystavení blankosměnky prvního žalovaného ve výši poskytnutého úvěru bez vyplnění data splatnosti, avalované třemi specifikovanými fyzickými osobami. V Obecných úvěrových podmínkách žalobkyně, které jsou nedílnou součástí smlouvy o úvěru, se v čl. 12 stanoví, že pokud podnikatel neplní podmínky dohodnuté ve smlouvě o úvěru a v těchto obecných podmínkách, je banka oprávněna odstoupit od smlouvy o úvěru a požadovat předčasné splácení úvěru ve vyjmenovaných případech, mimo jiné pod písm. c) při prodlení podnikatele se splátkou úvěru nebo úroků po dobu delší než jeden měsíc. Podle čl. 13 písm. e) cit. podmínek, při neplnění podmínek obsažených ve smlouvě o úvěru je banka oprávněna (mimo jiné) realizovat zajištění úvěru.

Z uvedeného vyplývá, že vůle stran, projevená ve smlouvě o úvěru, jasně a jednoznačně směřovala k tomu, aby i po odstoupení od této smlouvy trvaly závazky, vyplývající ze smluvního zajištění zástavním právem a zajišťovací blankosměnkou. Rovněž povaha těchto smluvených zajišťovacích instrumentů nasvědčuje tomu, že měly trvat i po ukončení smlouvy. Smluvené zajištění se proto vztahovalo nejenom na "základní" závazek ze smlouvy o úvěru, spočívající ve splácení úvěru a zaplacení příslušných úroků, ale i na "modifikovaný" závazek vrátit celou nezaplacenou částku úvěru spolu s příslušnými úroky (včetně sankčních úroků) v důsledku odstoupení od smlouvy. Žalobkyni proto nic nebránilo ve vyplnění blankosměnky jako zajišťovacího prostředku, jakmile první žalovaný nesplnil svou základní povinnost ze smlouvy o úvěru, tj. splatit poskytnutý úvěr jednorázově. Žalovaným tak vznikl závazek na základě této směnky směnečnou sumu zaplatit, a to v případech žalovaných 2), 3) a 4) z titulu směnečného rukojemství.

Napadený rozsudek je správný a odvolací soud musel odvolání žalovaných 2), 3) a 4) jako nedůvodné zamítnout (ustanovení § 243b odst. 1 věta před středníkem o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Valná hromada](#)
- [Směnečný a šekový platební rozkaz, prominutí zmeškání lhůty \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Smlouva o dílo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Veřejné zakázky](#)
- [Výklad právních předpisů, přepravní smlouva](#)
- [Smluvní pokuta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zpráva o vztazích](#)
- [Zákaz konkurence](#)
- [Vypořádací podíl v bytovém družstvu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Základní kapitál](#)